

לשכת רב הקמפוס

הפקולטה למדעי היהדות

דף שבועי

פרשת תצוה ופורים, תשס"ו
מספר 643

מאת המרכז ללימודי יסוד ביהדות
ע"ש הלנה ופאול שולמן

בגדי כהונה כמעצבים הלכות לבוש בתפילה

בפרשתנו יש תיאור מפורט של בגדי הכהנים - כוהן גדול וכוהן הדיוט. במשנה ישנו פירוט נרחב של הבגדים והאבזורים שעל הכוהן ללבוש בזמן העבודה, מה פוסל את הבגד מלשמש את הכוהן ומה קורה כאשר הכוהן עובד כשאינו לבוש בבגדים ראויים. התורה וחז"ל אינם רואים בבגדים רק כיסוי; יש בהם גם מן הגילוי, גילוי התוכן הפנימי של האדם וגילוי המעמד של הכוהן בשעת עבודתו בהיכל ה'. ניתן אולי לומר, שהלכות הלבוש הראוי לתפילה בבית הכנסת וביחיד, בגדי שליח הציבור ובגד כל אדם, הושפעו מהמעמד שניתן לבגדי הכהנים במשכן ובבית המקדש, ובכך רצו חכמים לבסס את מעמדו של בית הכנסת כ"מקדש מעט". ביחס שבין האדם לבגדיו ניתן לראות גם הקבלה ליחס שבין הנשמה לגוף, בין התוכן הפנימי והמעטפת החיצונית, ומכאן חשיבותם בכלל ובעמידה לפני ה' בפרט.

פרשת תצוה, הנקראת ברוב השנים בסמיכות לפורים, מפנה את תשומת לבנו לתפקידם של הבגדים גם במגילת אסתר. נראה כי בתיאורים השונים המופיעים במגילה על לבישת בגדים והסרתם, מבקש כותב המגילה לרמוז לנו על משמעות נסתרות שיש לבגדים, בייחוד לאור העובדה שסיפור המגילה מתרחש בזמן שיבת ציון ולקראת תחילת בנייתו של הבית השני וחדוש עבודת המקדש.

מפרשי התלמוד האחרונים חקרו במצוות בגדי כהונה: האם יש מצווה בעצם הכנתם של הבגדים, או האם יש מצווה ללבוש את הבגדים כדבר בפני עצמו או שחלק מתנאי העבודה והקרבת הקרבנות הוא להיות לבוש ראוי. לשון אחר, האם הבגדים הם מטרה או אמצעי.¹

בספר החינוך מצוה צ"ט כתוב:

השליח המכפר צריך להתפיס כל מחשבתו וכוונתו אל העבודה על כן ראוי ללבוש בגדים מיוחדים אלה. כשיסתכל בכל מקום בגופו מיד יהיה נזכר ומתעורר בליבו לפני מי הוא עובד, וזה כעין תפילין שנצטוו הכל להניח בקצת הגוף שיהיה לזיכרון מחשבת הכשר.

מעיון בפוסקים עולה בבירור שבכוונתם לעצב את הלכות תפילה, הם ראו לנגד עיניהם את הכהנים בבגדיהם בעבודתם בבית המקדש.

רבי יעקב בספרו ארבעה טורים כתוב:²

בגדיו כיצד? במסכת שבת (יא א, בתרגום לעברית) רבה בר רב הונא היה מתקשט בבגדים נאים ולובש חגורה משום 'הכון לקראת א-להיך ישראל'. וכתב הרמב"ם בהלכות תפילה מכאן יש ללמוד שצריך אדם לאזור אזור בשעת תפלה אפי' יש לו אבנט שאין לבו רואה את הערוה ויכסה ראשו. לא יעמוד בתפלה באפונדתו (בגד תחתון) ולא בראשו מגולה ולא ברגלים מגולות אם דרך אנשי המקום שלא יעמדו לפני גדולים אלא בבתי רגלים.

בבית יוסף כתוב:³ "אבל לתפילה צריך הוא לראות את עצמו כאילו עומד לפני המלך ולעמוד באימה". וכתב בעל התרומה "מכאן יש ללמוד שצריך אדם לאזור אזור בשעת התפילה" ובמחזור ויטרי כתב שאין צריך, דהא שצריך לאזור חלציו היינו משום שלא יהא לבו רואה את הערוה. ואנחנו יש לנו אבנט ומכנסים ולהם לא היה להם אבנט ומכנסים. ועם כל זה כתב הרא"ש "ומיהו מצוה לאזור משום הכון לקראת א-להיך ישראל".

על פי דברי חז"ל פסקו כל הפוסקים מהי הצורה הראויה להוא לעמוד לפני ה' ככהן בעבודתו.

¹ הרה"ג אשר וייס, מנחת אשר, ירושלים תשס"ב.

² אורח חיים, סימן צא.

³ כנ"ל.

בקיצור שולחן ערוך נכתב בתמצית:⁴

כתיב הכון לקראת א-להיך ישראל. פירוש שיכין את עצמו לפני השם יתברך, שילביש את עצמו במלבושי כבוד כשהולך להתפלל, כמו שהולך לפני שר נכבד. ואפילו אם מתפלל בביתו ביחידות ילביש את עצמו כראוי. ובמקומות שנוהגין לילך בחגורה, אסור להתפלל עד שיחגור את עצמו. אזכור האבנט, המכנסיים והמגבעות מבליט כיצד הייתה לנגד עיני חז"ל עבודת בית המקדש בבואם לעצב הלכות תפילה לדורות.

בשו"ת חתם סופר נכתב:⁵

ופשוט אי לא הי' מקפיד בכך ובמקרה הי' לובש לבנים היו מעבירים אותו לפני התיבה כיון שלא ממנו לומדים, שהרי הכהנים בבהמ"ק שמשו בבגדי לבן, וכן יחף אי במקרה נודמן כן אין בכך כלום דכהנים שמשו יחף, רק משום הכון לקראת א-לקיך ישראל איכא קפידא. רואים בדבריו עד כמה לומדים מבגדי הכהונה את ההקפדות הנדרשות בתפילתנו כיום.

הרב עובדיה יוסף כשנשאל בהלכות תפילה, השיב בהרחבה:⁶

שאלה: מי שלובש בימי הקיץ חולצה בשרוולים קצרים, האם מותר לו לעבור לפני התיבה ולשמש כשליח צבור? תשובה: במסכת ברכות (ל ע"ב) אמרו שרב יהודה היה מקשט עצמו בבגדים נאים ומתפלל, שנאמר 'השתחוה לה' בהדרת קדש'. ובמסכת שבת (י ע"א) אמרו שרבה בר רב הונא היה מקפיד ללבוש אנפלאות חשובים ברגליו ומתפלל, וסמך על המקרא 'הכון לקראת א-להיך ישראל', כלומר התנאה לפניו בתפלתך. וזו לשון הרמב"ם (בפרק ד' מהלכות תפילה הלכה ה'): 'המתפלל צריך שיתקן מלבושיו תחלה, ויהדר עצמו לפני התפילה, שנאמר 'השתחוה לה' בהדרת קדש', לפיכך לא יעמוד אדם להתפלל לא בראש מגולה ולא ברגלים מגולות אם היה דרך אנשי המקום להקפיד שלא יעמדו לפני הגדולים אלא בבתי רגלים'. ע"כ. ובטור ושלחן ערוך, או"ח (סימן צ"ח סעיף ד') איתא: התפלה היא משמשת במקום הקרבן, ולכן ראוי שיהיו לו מלבושים נאים מיוחדים לתפילה, כמו שהיו לכהנים בגדי כהונה מיוחדים, אלא שאין כל אדם יכול לבזבז ממון על כך, ומכל מקום טוב ונכון שיהיו לו מכנסים נקיות מיוחדות לתפילה. וכל שכן שליח צבור שצריך להקפיד על כך ביתר שאת. דברי הרב עובדיה יוסף מסכמים את הגישה ההלכתית, כי בעמידתנו לפני ה' בתפילה עלינו להקפיד על לבישת בגדים ראויים, רצוי מיוחדים למעמד חשוב זה, בגדים העומדים בקריטריון של בגדי עבודת קודש.

הרב ש. צבי טל (טייך)

מנחה בתכנית הידברות דתיים – חילוניים

⁴ סימן יב סעיף א.

⁵ או"ח א, סימן כז, ד"ה ותו אפילו.

⁶ שו"ת יחווה דעת, חלק ד, סימן ח.